

Hoe multiperspectiviteit bijdraagt aan kritische wereldburgerschapeducatie

Wereldburgerschapeducatie zet in op internationale solidariteit en engagement voor een meer duurzame en rechtvaardige wereld. Aandacht voor multiperspectiviteit vormt hierbij een meerwaarde omdat het **jongeren uitnodigt andere perspectieven te verkennen** en bijdraagt tot respect voor diversiteit, intercultureel samenleven en mondiaal bewustzijn. Het verkennen van meerdere perspectieven is echter ook **noodzakelijk om als kritische burgers bewuste keuzes te maken** bij het opnemen van engagement.

Een wereld met complexe mondiale uitdagingen zonder pasklare oplossingen vraagt om verder te graven naar onderliggende oorzaken. Om hieraan tegemoet te komen kan men niet aankloppen bij jongeren vanuit één visie en met één mogelijke weg tot individuele of collectieve actie. Het vereist **een dieper leerproces** waarbij jongeren **verschillende standpunten leren erkennen** en deze kritisch benaderen.

De toegenomen aandacht voor multiperspectiviteit – al dan niet onder die term – past binnen de trend van een zachte naar een meer kritische benadering van wereldburgerschapeducatie. Waar aanvankelijk vooral aandacht ging naar het leren over andere perspectieven, krijgt multiperspectiviteit in een meer kritische aanpak een diepgaandere betekenis.

	Leren over andere perspectieven	Leren van andere perspectieven	Onderwezen worden door andere perspectieven
Visie op mondiale uitdagingen	Het resultaat van het ontbreken aan voldoende kennis of technologie	Het gevolg van het uitsluiten van mensen en hun perspectieven	Resultaat van het opleggen van één enkel denkbeeld en toekomstvisie
Oplossing	Meer (universele wetenschappelijke) kennis en technologie	Een inclusieve toekomst	Dominante politieke en economische structuren in vraag stellen
Leerproces	Vooraf gericht op kennisoverdracht	Gericht op interculturele vaardigheden en leren waarderen van andere culturen en perspectieven	Open, onderzoeksmatige en participatieve leerprocessen die ongemakkelijk mogen zijn
Beperkingen	Dominante vormen van kennisverwerving worden niet in vraag gesteld	Focus op interpersoonlijke relaties zonder het in vraag stellen van machtsverhoudingen vanwege ongemak	Het vergt meer tijdrovende en langdurige leerprocessen

zacht

kritisch

8 Belangrijke lessen uit de praktijk

Enabel ging in gesprek met 9 educatieve organisaties over hun ervaring met multiperspectiviteit in de praktijk en nam deze 8 lessen mee.

- 1. Niet normatief, maar ook niet waardenvrij**
Het niet opdringen van één perspectief wil niet zeggen dat men alle perspectieven noodzakelijk op gelijke hoogte zet.
- 2. Minder liefdadigheid en paternalistische acties**
Via kritische reflectie kunnen waardeoordelen die tot bepaalde acties leiden in vraag gesteld worden.
- 3. Voorkeur voor een thematische aanpak**
Dit zal eerder leiden tot het in vraag stellen van het eigen perspectief en het opzetten van zelfbewuste acties dan aan de slag te gaan met jongeren rond één land in het Zuiden.
- 4. Methodieken en competenties die multiperspectiviteit stimuleren**
Ervaringsgerichte, interactieve, actiegerichte en ontmoetingsgerichte methodieken triggeren empathie, creativiteit, kritisch denken en systeemdenken en leiden automatisch tot het aan bod komen van meerdere perspectieven.
- 5. Langdurigere trajecten**
In tegenstelling tot losse activiteiten, zijn diepere leerprocessen nodig om de nodige competenties duurzaam te realiseren. Gaat men hierbij een co-creatief proces aan met de school(omgeving), dan creëert dit eveneens ruimte voor verschillende perspectieven.
- 6. Procesgericht werken betekent loslaten**
Ruimte bieden aan meerdere perspectieven betekent ook eigenaarschap geven aan jongeren bij het opzetten van een actie. Het proces is belangrijker dan het resultaat.
- 7. Actie- en bronnenonderzoek**
Als jongeren zelf op onderzoek gaan, kunnen ze kennis opbouwen rond een bepaald thema en hun perspectieven hierop verbreden. In plaats van kennisbronnen voorgeschoteld te krijgen, leren jongeren hoe deze te vinden en te interpreteren, en om hun inzichten zelf te vertalen naar acties.
- 8. Inzetten op dialoog is niet eenvoudig**
Alle stemmen aan bod laten komen opent ook de deur voor ongemakkelijke situaties en voor perspectieven die andere visies hun bestaansrecht ontzeggen en dialoog tegenwerken. Hiermee omgaan vraagt ervaring in verbindend reageren, reflectieve vragen stellen en een open en veilige sfeer creëren.

Deze studie is uitgevoerd door het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA) in opdracht van Enabel